

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

**İNSAN HAKLARINI İNCELEME
KOMİSYONU**

**MÜLTECİ HAKLARI
ALT KOMİSYONU**

ALT KOMİSYON TUTANAKLARI

03.03.2016 Tarihli Alt Komisyon Toplantı Tutanağı

3 Mart 2016 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
BAŞKAN – Atay USLU (Antalya)
Açılma Saati: 11.39

Hoş geldiniz arkadaşlar, Mülteciler Alt Komisyonu çalışmalarına devam ediyor.

Bugün Hacettepe Üniversitesinden Murat Erdoğan Hocamızı dinleyeceğiz. Kendileri bize Suriye konusunda, mülteciler konusunda bir sunum yapacaklar. Ondan önce birkaç şey söylemek istiyorum: Tabii, Türkiye için önemli bir gündem ama mülteci krizi özellikle Avrupa için de çok önemli bir gündem hâline geldi. Hatta, Avrupa’da bazı akademisyenler ve siyasetçiler mülteci krizini Avrupa çözemese Avrupa projesinin sona gelebileceğini, Avrupa Birliğinin siyasi geleceğinin tehlikeye düşebileceğini bile söylüyorlar ve yazıyorlar. Onun için, Avrupa bu konuda âdeta panik içerisinde. Bizimle sürekli iş birliği yapmak istiyor, biz de onlarla iş birliği yapmak istiyoruz tabii. Tabii, iş birliğimizin ilk şartı külfet paylaşımı çünkü bu kriz, bu sorun, bu sığınmacı sorunu, mülteci sorunu yalnızca Türkiye’nin sorunu değil, Avrupa’nın da sorunu, dünyanın da sorunu, insanlığın da sorunu. Hatta, bir köşe yazısında “Avrupa Birliğinin kurtuluşu Türkiye’dir.” diye başlık bile atılar, o noktadayız.

Bugün itibarıyla Türkiye’deki sığınmacı Suriyeli mülteci sayısı 2 milyon 700 bini geçmiş durumda. Bu Suriyeli sığınmacılar için, geçici koruma altındaki Suriyeliler için bu rakam söz konusu ama tabii bunun dışında Türkiye’de farklı göçmenler de var; düzenli göçmenleri de sayarsak şu anda 3 milyon 300 bin civarında Türkiye’de göçmen var, yabancı var; bunların bir kısmı şartlı mülteci, bir kısmı da düzenli göçmen, ikamet izniyle kalanlar. Bu da Türkiye’nin aslında artık transit bir ülke olmaktan öte hedef ülke olduğunu gösteriyor. Bazı göçmenler, sığınmacılar kendi ülkelerindeki istikrarsızlıktan dolayı Türkiye’ye geliyorlar, bazıları da Türkiye’deki istikrardan dolayı Türkiye’de ikamet etmeyi tercih ediyorlar.

Buyurun Murat Hocam, söz sizde.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim. Burada olmak benim için onur gerçekten.

Çok kısa nereden geldiğimi ve ne yaptığımı sizinle paylaşayım. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Müdürüyüm ben. Hacettepe Üniversitesinde böyle bir merkez altı yıldır var ve aslında başlangıçta kuruluş amacı yurt dışında yaşayan Türkler ve onların entegrasyon süreçleriydi. Dolayısıyla, yabancı olmak, göçmen olmak, mülteci olmak ve bunların toplumla ilişkileri bizim ana konularımızdan biri ama son üç yıldır yoğun biçimde Suriyeliler konusunda çalışmalar yapıyoruz. Bu konuda araştırmalarımız var, bir kısım örnekler yanımda getirdim. Bir tanesi çok kısa bir zaman önce TİSK’le birlikte yaptığımız bir çalışma oldu Türk ekonomi dünyasıyla ilgili, diğeri de Türkiye’deki sosyal kabulle ilgiliydi.

Zaman dar olduğu için ben yaklaşık olarak yirmi dakikalık bir sunum yapmayı planlıyorum eğer müsaade ederseniz. Ondan sonra da eğer sorularınız varsa büyük memnuniyetle onları sizinle cevaplamak isterim. Bizim bu birinci, 2014’te yaptığımız çalışma hem Türkçe hem İngilizceydi bu daha sonra kitaba da dönüştü, şöyle bir kitap oldu Bilgi Üniversitesi Yayınevinden. Ayrıca, bunu da aralık ayında yayınladık TİSK’le birlikte, bu çalışma da Türkiye’nin ekonomisi gelişkin 18 ilinde ticaret odası başkanları, esnaf odası başkanları, sanayi odası başkanlarıyla yaptığımız bir çalışma büyük ölçüde. Burada da Türk ekonomi dünyası acaba bu yeni durumu nasıl değerlendiriyor ve beklentileri ne... Bir de geçen sene yine böyle bir yayıнымız oldu İçişleri Bakanlığının da desteğiyle, “Türkiye’nin Göç

Tarihi” diye, Ayhan Kaya Hocamızla birlikte, Bilgi Üniversitesinden, bunda Kemal Karpat Hocamızın önsözü var ve Türkiye’de göç çalışan önemli hocalarımızın, Anadolu topraklarının göçle olan irtibatını anlatan bir çalışma. Hepimiz de biliyoruz ki Anadolu toprakları ilk kez göçle karşılaşmıyor, bundan önce de karşılaştı, bundan sonra da karşılaşacak ama o olaylara bakıp bugün Türkiye’de neler olduğunu anlamak bakımından bu kitabın önemli olduğunu düşünüyorum, hazır yeri gelmişken onu söyleyeyim. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde 1923’ten 2011’e kadar yani Suriyeliler gelen kadar Türkiye’ye gelen toplam göçmen sayısı, mülteci sayısı 2 milyon civarında. Bunlar Türkiye’de kalmışlar, bunların çok büyük bir bölümü Balkanlardan, Orta Asya’dan, Kafkaslardan gelen, hemen hemen hepsi Türk soylu olan, Türkçe bilen ve nispeten nitelikleri de yüksek olan insanlar. Daha da önemlisi, daha geldikleri ilk gün kapıdan “Sen Bursa’ya, sen Adana’ya, sen Eskişehir’e gideceksin.” diye de yerleştirmeye tabi tutulan insanları ve hepimiz de kabul ederiz ki bu göçmenler Türkiye’ye çok şey kattı. Göç başlı başına iyi-kötü bir şey değil, bunu iyi yönetebilmeniz lazım. Dolayısıyla, bu kitapta anlatılanların Türkiye’nin göç tarihi bakımından önemli olduğunu düşünüyorum ve bu konuya dikkat çekmekte fayda var, karşı karşıya olduğumuz krizin nasıl bir kriz olduğunu anlamak bakımından.

Şimdi, yurt dışında sizin görüşmeleriniz de oluyor, Avrupa’da da kıyametler kopuyor, o açıdan, özellikle şunu söyleyerek başlayayım ben: Şu an Avrupa’da yaşanan kriz bir mülteci krizi değil, bir insanlık krizi aslında. Dünyada 50 milyonun üzerinde mülteci var zaten ve şu an Avrupa’ya giden mülteci sayısı 1,2 milyon ile 1,5 milyon arasında ama kıyamet kopuyor biliyorsunuz. Bu kıyametin kopmasını da anlayışla karşılamak lazım çünkü bu, sistemleri allak bullak edecek bir şeye dönüştü. Şu an Avrupa’da bulunan göçmenlerin, mültecilerin bütün dünyadaki mülteciye oranı sadece yüzde 2. Yani bu argümanı sizin de yurt dışında kullanmanızı özellikle öneririm. Bu, bizim mücadele ettiğimiz alanı ortadan kaldırmıyor ama muhataplarımıza bunu anlatmamız ve aktarmamız gerekiyor.

Dünyanın her yerinde mülteci var. Garip bir biçimde mültecilerin yüzde 90’ı neredeyse çok zengin ülkelerde, gelişmiş ülkelerde yaşamıyor. Bunlar biraz daha iyi durumda olan ülkelerde yaşıyor. Pakistanlı Hindistan’da yaşıyor, Afganlı gidip Pakistan’da yaşıyor vesaire ya da Filistinli gidip Ürdün’de yaşıyor, Lübnan’da yaşıyor. Dolayısıyla, bu kriz sadece Suriyelilerle ilgili bir kriz değil.

Bu rakamları artık hepimiz biliyoruz. Vahşi bir savaş var hemen yanı başımızda ve bu vahşi savaşın sebeplerini bir tarafa bırakalım ama 250 binden fazla ölen insan, 1 milyondan fazla yaralanan insan, 5 milyondan fazla ülkesini terk etmek zorunda kalan insandan söz ediyoruz ve ülke içinde de 6-7 milyon insan her an kaçmak için fırsat kolluyor. Dolayısıyla, bu yaşanan vahşetin etkileri olacak. İnsanlar gezmeye eğlenmeye gelmiyorlar, ölümden kaçıyorlar. Dolayısıyla, Türkiye’de ve Avrupa’da politikalar üretilirken bu insanların neden ortalıkta olduğunu, neden sersefil, perişan bir biçimde ortalıkta dolaştıklarını da unutmamak lazım. Allah kimseye vermesin, bu zor bir olay.

Türkiye’nin “bahtlı mı, bahtsız mı” diyebileceğimiz bir konumu var biliyorsunuz. Hangi dünya haritasına bakarsanız bakın göbekte gördüğünüz bir Türkiye var. Bu avantaja da dönüştürülebiyecek bir şey ama dezavantaja da dönüşebiliyor. Şu an yaşadığımız kriz biraz bununla ilgili bir şey.

911 kilometre bir sınırimız var Suriye’yle. Bu sınırın büyük bir bölümü ne yazık ki iyi korunamıyor. Bu doğal koşullardan kaynaklanan bir şey. Kolay bir şey de değil. Bu bölgede -bir şeyin de altını çizmek lazım- bir kaçakçılık kültürü var yüzyıllara dayalı. Bunun getirdiği bir alışkanlık da var. İnsanlarını da rahatça kaçırabiliyorsun, çay da kaçırabiliyorsun, mal da kaçırabiliyorsun, petrol de kaçırabiliyorsun. Şu an insan kaçakçılığı bu bölgenin en iyi para getiren alanı. Yılda 10 milyar doları aşan bir kaynak var artık burada. Dolayısıyla, bu alan öyle kolay kolay ortadan kalkmayacak gibi görünüyor.

Türkiye'nin Suriye politikasında... Şimdi, tabii, Meclisteyiz. Sayın Başkanımız, milletvekillerimiz var. Yönetimden bir biçimde söz ettiğimizde, bir eleştiriden söz ettiğimizde doğal olarak karşımızda iktidar var, on dört yıldan beri Türkiye'yi yöneten bir iktidar var. Dolayısıyla, bir akademisyen olarak yanlış anlaşılmayı istemem. Eleştirim herkese. Ama bir şeyi eleştireceksek de karşımızda...

BAŞKAN – Hocam, biz sizi dinleyeceğiz. Burada rahat olabilirsiniz.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Emin olun ben de rahat olacağım zaten. O açıdan da teşekkür ediyorum. Davetiniz bile başlı başına bu açıdan benim için önemli bir şey.

Şimdi, Türkiye'nin mülteci krizi... Ben, Suriye krizine girmek istemiyorum. Suriye krizine girebiliriz, ayrı bir tartışma alanı ama Türkiye'deki krizin bu noktaya gelmesinin en önemli sebeplerinden birisi, bizim özellikle ilk iki sene ülkemizdeki mülteciler hiçbir şekilde ilgimizi çekmedi sadece Suriye'deki rejim ilgimizi çekti. Esad'ın ne zaman gidip gitmeyeceği ve orada ondan sonra hangi rejimin kurulacağı, Türkiye'ye giren mültecilerden daha önemli bir konu hâline geldi bize. Onun için de ilk iki yıl -Atay Bey de bunu çok iyi bilir, kendisi de o kurumda görev yaptı- neredeyse hiç kayıtlama yapmadık biz. Mikro kayıtlar oldu, bazı kaymakamlar, bazı belediyeler, bazı dernekler ama genel bir kayıtlama sistemi olmadı ve "Bu insanlar nasıl olsa yarın ülkelerine geri dönecekler çünkü yarın Esad geri gidiyor." düşüncesinden dolayı dağıldılar Türkiye'ye. Dolayısıyla, işi yönetmek daha da zorlaştı.

Türkiye'nin ortaya koyduğu bu kapasitenin göz ardı edilebilir bir tarafı yok. Şu an devletin bütün kurumları inanılmaz bir biçimde çalışıyor, AFAD'ı, Kızılayı, İçişleri, Aile Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı... Oraya gittiğinizde insanın gözleri yaşıyor yani özellikle bölgede bunu çok net görebiliyorsunuz. Bunun hiç küçümsenecek bir tarafı yok. Beş yılda da bu işin bu kadar iyi gitmesinin önemli bir sebebi bu gayretli insanların politikaları ve çabaları. Toplumun da bu konuda inanılmaz bir dayanışması var. Bu dayanışma üzerinde biraz sonra tekrar duracağız.

Ama netice itibarıyla, biz şu an dünyada en fazla mülteci barındıran ülke hâline geldik ve bu yeni bir şey değil. Yaklaşık bir buçuk yıldır bu durumdayız. Türkiye'de şu an en son bildirilen resmî sayı, 2 milyon 688 bin 686 kayıtlı Suriyeli sayısı. Başkanın da söylediği, bunun dışında bir de başka ülkelerden Afganistan'dan, Bangladeş'ten, İran'dan, Irak'tan gelenler var. Bunları koyduğunuzda 3,2 milyona kadar çıkıyor, artı, bu rakamın içinde bir de henüz kayıt altına girmemiş Suriyeliler var. Bu sayı, Türkiye nüfusunun 3,4'üne denk geliyor. Bu çok ciddi bir sayı. Bu çok ciddi sayının, az önce Türkiye Cumhuriyeti tarihinde o 2 milyon mülteciden ya da göçmenden söz ederken onu anlatmaya çalıştım, onlarla ilgili süreçle buradaki süreç birbirinden tamamen farklı gelişti.

Avrupa'nın bazı ülkeleri var böyle Estonya, Letonya, Lüksemburg, Malta, Slovenya, Kıbrıs, bunların her birinin nüfusundan daha fazla bir mülteci nüfusu şu an Türkiye'de barındırıyoruz. Ve önemli bir husus daha var: Mülteci yönetmek dünyanın çok iyi bildiği bir alan değil. Göçmeni yönetmeyi biliyor dünya ama mülteciyi yönetmek yeni bir fenomen ve belki de onun ilk örneklerini biz yaratacağız.

Mültecinin şöyle bir özelliği var: Mültecinin bir kere elinde belgesi yoktur. Güvenlik sorunları vardır. Gelenler içinde kimin olduğunu tespit edemezsiniz. Hiçbir belge soramazsınız. Hemen hemen her şey mültecinin beyanına dayalıdır. İşte, en son geçen hafta Ankara'da yaşanan patlamadan sonra başımıza geleni biliyorsunuz. Dolayısıyla, mülteci yönetmenin her zaman daha fazla riskleri var. Bunu da unutmamak lazım.

Türkiye –az önce de söyledim- dünyanın en fazla mülteci barındıran ülkesi ve bu durum 2014'ün ortasından itibaren böyle. Şimdi, bu, benim dün akşam Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin sayfasından aldığım görüntü. Türkiye'deki sayı... Bizim onlara verdiğimiz sayı, onlar

kendileri sayı üretmiyorlar, kendileri sayının ne olduğunu tespit edebilecek durumda değiller. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bu sayıları tespit ediyor, kayıtlamaları yapıyor ve oraya bildiriyoruz; uluslararası anlaşmalardan, yükümlülüklerden kaynaklanan bir şey. Onlar da bu sayıyı update olarak yazıyorlar. Bakın, 29 Şubat itibarıyla sayı 2 milyon 688 bin.

Lübnan ve Ürdün yine bu krizin önemli kurbanlarından. Hatta şöyle bakarsanız göreceksiniz ki daha başka dramatik şeyler var. Türkiye’de biz çok konuşuyoruz, Türkiye’ye çok geldiler diyoruz. Doğru, Türkiye’ye gelenler Türkiye nüfusunun -2.850 olarak düşünün, rakamı öyle yazdım ben özellikle- yüzde 3,4’ü ama Lübnan’a bakın, nüfusun yüzde 24’ünü aşan bir mülteci aldı Lübnan. Ve oradaki siyasi yapı kendi içinde çok kırılğan bir yapı. Orada bambaşka dertler var.

Ürdün’e bakıyorsunuz. Nüfusun yüzde 10’u mülteci oldu. Dolayısıyla, kriz sadece bizde değil. Biz en büyük sayıyı aldık ama nüfusa oranla olup bitenler ve ülkenin zenginliği itibarıyla daha farklı bir şey var.

Ama daha dramatik olanını söyleyeyim. Hani diyorum ya siz de Avrupa’ya gideceksiniz. Avrupa’nın nüfusu biliyorsunuz 508 milyon. Avrupa’daki mülteci sayısı şu an 1,2 ile 1,5 milyon arasında. Şuan bütün Avrupa nüfusuna oranladığımızda 0,15 ile 0,20 arasında -yani bunlar binde rakamlar- bir mülteci olduğunu görüyorsunuz. Yani Avrupa’da kopan kıyametin bütün sebebi 0,20’lik bir nüfus. Hani biz 3,4’ten, Lübnan yüzde 24’ten söz ederken bunun nasıl komik bir şey olduğunu da görmek lazım ayrıca.

Şimdi, devam edelim. Türkiye’deki Suriyeliler konusunda bizim politikamız neydi? Açık kapı politikası. Kesinlikle doğruydı, olması gerekiyor. Az önce de anlattım, bu insanlar savaştan kaçıyor. Savaştan, zulümden kaçan insanlara kapının açılması gerekiyordu. Bundaki sorun, sorunu iyi öngörememek, dolayısıyla kayıtlamayı yeterince becerememek, ondan kaynaklanan sıkıntıları şu an yaşıyoruz. Bundan sonra da -üzgünüm ama- yaşayacağız.

Geri göndermeme ilkesi, açık kapı politikasının bir parçası. Ona büyük ölçüde uyuyoruz. İstisnaları da var. Ve geçici koruma statüsü. Bu geçici koruma statüsü... Şu an Türkiye’de biz bunlara “mülteci” demiyoruz, çünkü Cenevre Konvansiyonuna verdiğimiz bir coğrafya çekincemiz var biliyorsunuz. Bu da çok tartışılan konulardan birisi. Dünyada 4 ülke kaldı bu çekinceyi sürdüren: Birisi Türkiye, diğeri Madagaskar, diğeri Monako, diğeri de Kongo.

Bu durum da sürdürülebilir bir durum değil. Bu engeli koyduk ki Türkiye’ye mülteci gelmesin. Hani koyduk da ne oldu? Hiçbir şey değişmiyor, realite hiç değişmiyor, eninde sonunda insanlar geliyorlar. Sadece hukuki statüleri bakımından sıkıntı var.

Ama en büyük politikamızın temeli geçiciliktir. Bu geçicilik konusunda şu an kafalarda daha farklı şeyler oluştu ama hâlâ temelde stratejik kararın alındığı söylenemez Türkiye’de. Yani tepede... “Biz ne yapacağız bu Suriyelilerle? Bu Suriyeliler burada mı kalacak, gidecek mi, birlikte mi yaşayacağız?” Bu konuda hâlâ kafaların biraz karışık olduğunu hepimiz biliyoruz.

Kamplarımızı biliyorsunuz. 10 ilimizde 25 kamp var, 272 bin insan yaşıyor burada. Ama bu sadece toplam nüfusun yüzde 10’u, hatta yüzde 10’un bile altında.

Asıl bizim kamplarımızla ilgili biraz fazla reklamı sevdik. Biraz da AFAD’ın bu konuda rolü oldu. Her yerde kamplarımızı gösteriyoruz. Beş yıldızlı kamplar falan yaptık, doğru. Ama böyle olunca bize gelen yardımlar başka yerlere daha çok gitmeye başladı. Biraz kendi reklamımızın kurbanı olduk.

İki, kamp hayatı, sadece burada gördüğünüz konteyner kamplar değil. Bir ay, iki ay, bir yıl kalırsınız kampta ama üç yıl, dört yıl, beş yıl kamp demek, açık cezaevi demek. Bunun sürdürülebilir bir tarafı yok. Eninde sonunda bu kampların bir an önce boşaltılması lazım, başka şekilde kullanılması lazım ve insanların kentsel ya da kırsal alanının içine yerleşmesi lazım.

Tamam, bizdeki durum çok iyi. Bakın, size bir tane Ürdün'den resim. Alın size Ürdün'de kamp. Allah vermesin çok zor durumda, çok zor koşullarda yaşıyorlar. Biz bu konuda iyi durumdayız ama dediğim gibi, sürdürülebilir bir şey değil.

Asıl olay kentsel alanlar. Türkiye'de şu an kentsel alanda yaşayanların sayısı 2,4 milyon ki plus demek lazım ona çünkü henüz kayıt altına girmeyenler de var. Dolayısıyla, bu sayı en az 2,5 milyon. Sadece İstanbul'da 450 binden, Şanlıurfa'da 500 binden, Antep'te 300 küsur binden söz ediyoruz. Bu sayılar anormal sayılar yani, bütün yapıyı etkileyebilecek şeyler.

Kilis biliyorsunuz meşhur, son dönemde çok meşhur. Nobel'le ilgili bir durum da var. Ve ben sonuna kadar destekliyorum bunu, her mekânda da söylüyorum. Çünkü bu Türk halkının ortaya koyduğu performansın bir ödülü olarak bir biçimde ortaya çıkmalı. Bu konuda da akıllı bir stratejiye ihtiyaç var. Neyse... Belki o konuda da Yunanlılarla da iş birliği yapmak gerekiyor. O da ayrı bir konu.

Şimdi, Kilis'teki biliyorsunuz durumu, 90 bin nüfus, 125 bin Suriyeli. Ama Belediye Başkanıyla konuşuyorsunuz, "Tek kuruş ekstra para yok, yeni bir kapasite yok, yeni bir kaynak yok. Bu süreci nasıl yönetebilirsiniz?" Kilis Belediye Başkanı diyor ki: "Kamlara yapılan harcamaları söylüyorlar. E, benim kampta yaşayan insana bakıyorum, benim ilçede yaşayan insana bakıyorum. Ona yaptığı kaynağın onda 1'ini bana yapsa yine tamam. Öyle bir şey de yok."

Benim amatörce yaptığım bir hesaplama göre İller Bankası kişi başına Türkiye'de bir belediyeye 1.850 lira gibi bir para veriyor. Tam emin değilim, rakamı araştırıyorum, daha tam bulamadım. Avrupa'daki bütün ülkeler mülteci aldıklarında o kasabaya, o ile, o eyalete her neyse oraya mülteci başına bir kaynak aktarıyor. Çünkü bunun manage edilmesi lazım. Bu konuda en büyük yük belediyelerin üzerine patlamış durumda. Dikkat etmek lazım.

Şimdi, "Türkiye'deki Suriyeliler kim?" diye yakından baktığınızda, 0-4 yaş arasındaki grubun bile sayısının 460 binden yukarıda olduğunu görüyorsunuz. Bugün gerçek rakam neredeyse 500 bin. 500 bin çocuk var ki 4 yaşın altında, yeni doğmuşlar, 1 yaşındalar, 2 yaşında, 3 yaşında, 4 yaşında.

Devletin resmî rakamları 160 bin doğum diyor. Bana kalırsa en az 200 bin doğum oldu Türkiye'de. Çünkü başka türlü mantığa uymuyor. Son bir senedir neredeyse giriş yok. Gelenlerin, Türkiye'de doğurma ihtimali daha yüksek. En az 200 bin çocuk Türkiye'de doğdu.

Bunlarla ilgili benim sorunun yok. Türkiye'de bu ilk grup önemli bir grup değil. Biz bunları bir biçimde idare edebiliriz ama asıl sorun, ikinci grup. Yani okul çağındaki çocuk grubu. Şimdi, buraya baktığınızda karşınıza 850 bin gibi bir sayı çıkıyor, anormal bir sayı. Şimdi, her çocuğun okuması gerekmiyor, her aile de çocuklarını göndermiyorlar. Özellikle Suriyeliler bayağı muhafazakâr ve kız çocuklarını 13-14 yaşından sonra okula göndermek istemiyorlar. Sayıları istediğiniz kadar düşünün. Ama öyle ya da böyle Türkiye'de eğitim ihtiyacı olan 700 binin üzerinde Suriyeli çocuk var.

Türkiye'deki Suriyelilerin yüzde 52'sinden fazlası 18 yaşının altındaki çocuklardan ve gençlerden oluşuyor. Bu, iyi yönetemezsek ilerisi için facia, iyi yönetebilirsek bu bir desteğe, olumlu bir şeye de dönüşebilir. Ama son dört senede bu çocukların çok büyük bölümü okul görmediler, okul görenlerin de okul kalitesinin çok iyi durumda olmadığını hepimiz biliyoruz.

Kamlara gittim ben. Şu an kamplarda yürüttüğüm bir çalışma var çocuklarla ilgili. Dört senedir kampta yaşıyor çocuklar. Güya Türkçe ders alıyorlar. İnanın bana bir cümle, ismini söyleyecek kadar Türkçe konuşamıyor. Şimdi, bizim eğitim sistemimizi bir gözden geçirmemiz lazım ve bizim acilen bütün bu çocukları Türk eğitim sistemi içine entegre etmemiz lazım. Şu an Türkiye'de biliyorsunuz yaklaşık 70 bin çocuk Türk okullarına gidiyorlar, Türkçe eğitim görüyorlar vesaire. Diğerleri geçici eğitim merkezi dediğimiz okullardalar. Bu okullarda Arapça eğitim veriliyor, eski Suriye müfredatı temizlenmiş, ayıklanmış şekilde veriliyor. Bunun artık ne anlamı var ne sürdürülebilir bir tarafı var. Bu

çocukların ana dillerini öğrenmek için imkân sağlanmalı, bu çok önemli, kimlikleri devam etsin ama eninde sonunda bu çocukların artık Türkiye’de kalıcı olduğunu düşünerek Türkçe öğrenmelerini çok önemsememiz gerekiyor.

Günde 125 bebeğin doğduğu bir Türkiye’den söz ediyoruz, Suriyeli bebek. Yılda 45 bin ediyor bu sayı. Bu sayı artacak. Bakın, yıl 2016, şu an Türkiye’de 2,8-2,9 milyon Suriyeliden söz ediyoruz. Ben iddia ediyorum yıl 2026 olduğunda 4 milyonun üzerinde Suriyeliden söz edeceğiz. Hesabımızı ona göre yapmamız lazım. Sevelim sevmeyelim, isteyelim istemeyelim, krizi şu başlattı o yaptı, şu kötü yönetti bu kötü yönetti... Bunlar bir tarafa, insani bir gerçeklikle karşı karşıyayız. Buna yönelik olarak mutlaka önlem almamız gerekiyor. Eğitimi az önce söyledim. Bu eğitim konusu bizim geleceğimizi, sadece Suriyelilerin değil, Türk toplumunun geleceğini belirleyecek. Bakın, Türkiye’ye gelen Suriyeli çocuklar eğitimsiz kalırlarsa ileride doğal olarak işsiz kalacaklar. Travmatik bölgelerden gelen, savaştan kaçan, bombadan kaçan, cellattan kaçan çocuklar ve artı Türkiye’de de kısa bir süre içinde de ötekileştirilen, bir biçimde ayrımcılığa uğrayan insanlar hâline gelecekler. İnsanların korktuğu “Aa Suriyeli mi?” diye uzak durduğu insanlar her geçen gün artıyor ve bu başka türlü saldırganlıklara, başka türlü uyumsuzluklara neden olacak. Gidin Almanya’ya -ben yıllarca Almanya’da küçükler çalıştım- yüzde 95’i inanılmaz derecede sisteme entegredir, inanılmaz derecede katkı sağlamıştır hem Almanya’ya hem Türkiye’ye ama o yüzde 5’lik gruba bir bakıyorsunuz yakından, eğitimsiz, okulsuz, mesleksiz, doğal olarak da bütün bu suç şebekelerinin içine düşmek durumunda kalan gençler. Dünyanın her yerinde böyle. Amerika’daki Meksikalılar da böyledir, Fransa’daki Cezayirli de böyledir. Dolayısıyla ileride Suriyeli gençlerle ilgili neler yapacağımızın planlamasını yapmamız gerekiyor.

Para çok konuşuluyor bu ara, işte bu 3 milyar herkesin ağzında. Türkiye 10 milyar dolar harcadığını söylüyor. Bence bu rakam daha da yüksek. Belediyelerin harcamaları, sivil toplumun harcamaları falan bu hesabın içinde değil. Bu daha çok AFAD’ın kamplar üzerinden yaptığı harcamalar. Sadece sağlık hizmeti verilen 12 milyonun üzerinde. 285 bin yazıyor burada, 320 bin oldu son duyduğum haber, 320 bin ameliyat gerçekleşti Türkiye hastanelerinde Suriyelilere. Bu sayılar anormal sayılar ama dediğim gibi keşke sorun sadece para olsa. Parayı bir biçimde bulursunuz, getirin dersiniz ama paranın dışında bu kriz nasıl yönetilecek, güvenlik riskleri nasıl götürülecek, toplumla ilişkiler nasıl sağlanacak, buna konsantre olmamız gerekiyor.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün yaptığı kayıtlamalarda ciddi sıkıntılar var. Kolay bir şey değil, 2 milyon, 3 milyon insandan söz ediyoruz. Bunun kayıtlamasının kolay bir süreç olduğunu düşünmüyorum ama elimizdeki verilere ne yazık ki güvenemiyoruz da. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün yaptığı ben bir tane istatistik gördüm mesela -Atay Bey daha iyi bilir- “2 milyon mülteci.” diyor. O zaman işte sayı 2 milyonmuş. Mesleği soruyor. “1 milyon 580 bin bilinmiyor.” diye yazıyor. Şimdi, böyle bir istatistik olamaz yani ve o istatistiklere baktığımızda mesleği olanların oranı yüzde 2 görünüyor. Bakın, Almanya’daki Suriyelilerde üniversite mezunu olanların oranı yüzde 70 görünüyor, okuryazar olmayanların oranı yüzde 5 görünüyor. Türkiye’de okuryazar olmayanların oranı yüzde 50 görünüyor. Türkiye’de “Üniversite mezunuyum.” diyenlerin sayısı sadece 40 bin görünüyor. Facia bir durum var. Kaymak tabakayı zaten kaybettik. Bu biraz bizim politikasızlığımız, biraz da dediğim gibi hep konsantrasyonumuzu “Şam’da ne oluyor”a bağlamamızla ilgili bir şey, Tabii ki Şam’da huzur olmadan bu insanların devamı gelecek. Bizim Şam’la ilgili ilgimiz olabilir ama aynı zamanda Türkiye’de bu insanları biz ne yapacağız? Bunu biraz fazlaca ihmal ettik. Bu konuda gerçekten dikkat etmemiz gerekiyor.

Yurt dışından gelen kaynağın ne kadar az olduğunu biz de biliyoruz ama bu kaynağın artırılması konusunda da daha farklı mekanizmalar geliştirmemiz lazım. Çok devlet ağızıyla ve çok tepeden konuşuyoruz. Bütün stratejimizi devletin en tepesine bağlamış durumdayız. Bu da her zaman Avrupa’daki yardım kuruluşlarını ve organizasyonları teşvik etmeye yetmiyor. Zaten ilginin çok

az olduğunu da biliyoruz. Avrupa'nın dayanışma sistemi çöktü, mali destek yok, insani destek yok. Avusturya bile Almanya'yla mücadele ediyor, Macaristan öbürüyle mücadele ediyor. Zaten bir sorun var orada. Biz kendi başımıza kaldık, bu süreci de kendi başımıza devam ettireceğiz ama uluslararası iş birliğini ihmal etmeyelim.

Güvenliği konuşmaya bile gerek yok. Çok katmanlı güvenlik sorunlarımız var. İşte daha yeni terörizmle ilgili yaşadıklarımız. İçimizdeki Suriyeliler içinde ne kadar Esadçı var, El Muhaberat'tan insan var, biliyor muyuz acaba? Mümkün değil bilmemiz. Şimdi, daha yeni yeni, bu en son Ankara patlamasından sonra güvenlik önlemleri artırıldı, kayıtlar yapılırken önceden güvenlikçiler devreye giriyorlar, soruyorlar ediyorlar falan ve birdenbire sayılar düştü, geçici koruma statüsü verdiklerimiz ama bu yetecek bir şey değil. Şu an dağılmış durumdalar. Bunları kontrol etmek çok zor bir şey. Gerçekten çok ciddi bir kayıtlamaya yeniden ihtiyacımız var ve güvenliği ciddiye almamız lazım. Güvenliği sadece terör bakımından değil, Türkiye'de birlikte huzur içinde yaşamamız için de ciddiye almamız lazım. Bakın, şu ana kadar Suriyelilerin katıldığı suç oranları çok düşük. Yani normal günlük kriminaliteden söz ediyorum, işte hırsızlıktır, kara paradır, bilmem ne. Ama onlar da daha yeni yeni sisteme alılıyorlar, bir diktatörlükten geldiler ve bundan sonra bu işler artacak. Buna da hazırlıklı olmamız lazım. Suriyeliler içinde suç oranları artacak. Bu gayet doğal. 2,5 milyon insandan söz ediyoruz, 3 milyon insandan söz ediyoruz. Bu insanlar tabii ki hırsızlık yapacak, kavga da edecek, cinayet de işleyecek, tecavüz de edecek, bilmem ne de edecek. İçinde iyiler de çıkacak ama toplum kötülerini görecek. Bu iş, Türkiye'de aynı zamanda biliyorsunuz bir siyasi konu. Bundan bağımsız olarak da değerlendiremeyiz.

Çok kısacık, Türkiye'deki süreç yönetimiyle ilgili bir şeyler söyleyeyim. Bu, benim kendi kafamdan uydurduğum bir tablo, gerçekliği yok. "Türkiye'de süreç yönetimi nasıl yapılıyor?" denildiğinde ben böyle bir tablo çıkardım. Tepede bir Başbakan yardımcımız oluyor -şu an Yalçın Akdoğan- yanında bir Başbakanlık Göç ve İnsani Yardımlar Başmüavirliği kuruldu -Murtaza Bey onun başında- ama koordinasyonun kime ait olduğu hâlâ belli değil. Şimdi, bir tarafta Göç İdaresi Genel Müdürlüğümüz var, işin yasal olarak sahibi, öbür tarafta AFAD var. AFAD bir obez kuruluş, her geçen gün büyüyor. Aslında bu kadar da büyümemesi lazım çünkü AFAD dediğiniz acil durum yönetimi yapacak bir şey. AFAD entegrasyon çalışması yapamaz. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü de yapamaz. Kimse kusura bakmasın. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü sağlam kayıtlama yapsın, işin güvenliğini takip etsin, gerisi o kurumun yapacağı işler değil. Aşağıda bakanlıklarımız var, işte Aile ve Sosyal Politikalar, Millî Eğitim, Çalışma, Sağlık, Kalkınma, Dışişleri Bakanlığı, altta asıl yükü çeken belediyeler ve onunla birlikte çalışan kaymakamlıklar, diğer kurumlar vesaire. Bu sistemle yürütebilmemiz mümkün değil. Herkes kendince...

Şimdi, ben bu süreç yönetimiyle ilgili düşüncemi söyleyeyim. Şimdi, Türkiye'nin böyle çiçeği burnunda kurumları var. Bunlardan birisi Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. Çok iyi niyetlerle kuruldu, çok liberal sayılabilecek bir yasayla kuruldu. Yeni bir yapı. Bir sürü eleman aldılar ama ne yazık ki kucaklarında kocaman bir sorun buldular ve o sorunu idare etmek çok kolay bir şey değil. Bir de bu sadece böyle sınırdan geçişler, kayıtlar falan değil, kaydın ötesinde de başka türlü sıkıntılar var ve bu iş eğer kalıcılıksa, kalıcılığa inanıyorsak kalıcılık entegrasyona dönüşecek, entegrasyon İçişleri Bakanlığının işi olamaz. Başından sonuna güvenlikçi yaklaşır, gayet doğaldır, doğası gereği böyledir. Dolayısıyla bu işi başka birimlerin yapması lazım.

Benim o konudaki önerimin ne olduğunu size göstermeye çalışacağım ama eğer teknoloji bize destek verirse. Şimdi, ben iki tane model öneriyorum. Bu modellerden birisi Türkiye'de bir müsteşarlık kurulması ya da başkanlık da olabilir bu. İsimler falan hep benim uydurmalarım, GUM, bilmem ne falan, ... falan, hepsini ben uyduruyorum, akademisyen rahatlığı. Diğer tarafta da bir bakanlık oluşturulabilir. Ben bakanlık oluşturulmasını şöyle düşünüyorum: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının acilen ikiye

bölünüp aile bakanlığı ve sosyal politikalar ve uyum diye iki ayrı bakanlık yapılması, Türkiye'nin diğer uyum sorunları için de işe yarar diye düşünüyorum. Mesela Kürt sorunu için, mesela Aleviler için, mesela diğer Romanlar için.

BAŞKAN – İç göçler için.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Türkiye'nin bütün toplumsal sorunlarını kapsayacak bir bakanlık yapılması ama bunu... Bakanlık acaba işe yarar mı, ondan çok emin değilim. Şundan dolayı emin değilim: Bakanlık kendi içinde kurumsallaşır ve iş birliğini gerçekleştiremeyebilir. Belki onun için Başbakanlığa doğrudan bağlı güçlü bir müsteşarlık, bakanlıklar arası koordinasyonu sağlayabilir, o zaman daha güçlü olabilir ama bu sistemin acilen ve mutlaka belediyelere çok ciddi destek vermesi lazım. Bu işin asıl sorumlusu belediyeler ve biz genel entegrasyondan söz ederken asıl önemli olan ve hassas olan yerel entegrasyon. Bu yerel entegrasyon konusunda belediyelere de daha çok hareket alanı vermemiz lazım, daha çok para vermemiz lazım.

E Kürt sorununu ne yapacağız? O da bizim bir başka sorunumuz. Farkındayız, yani sorunun farkındayız. Yerel yönetimlerle ilgili bütün düzenlemeler Türkiye'de bu ulusal bütünlükle ilgili kaygılarımızla çatışır. Onu ben anlıyorum ama eninde sonunda belediyeler bu işin asıl muhatabı. Bu işi sadece kaymakamlıklar üzerinden götürmek, valilikler üzerinden götürmek de mümkün değil diye düşünüyorum.

Devam edeyim. Çalışma durumu: Biliyorsunuz memleketimiz ilginç bir memleket. Herkes bana onu soruyor. Nasıl oluyor Türkiye, bu toplum böyle bu kadar iyisiniz falan? Ben de diyorum ki: Vallahi, galiba farkında değiliz. Türkiye'de resmî rakamlara göre yüzde 10 işsizlik var, gayriresmî rakamlar “Yüzde 17” diyor. İŞKUR'a başvurmuş iş bekleyen insan sayısı 3 milyonun üzerinde, gerçek sayı 5 milyon civarında ama mültecilere çalışma hakkı tanındı -ki ben bunu destekliyorum, yazdım da kimsenin gıkı çıkmadı. Şimdi, buna herkes hayretle bakıyor. Ne oluyor bu memlekete? Ensar mensar falan diyoruz ama bu yetmez, yani bu başka bir şey. Burada bir sorun var. Bunun sağlıklı bir şey olduğunu da düşünmüyorum ben. Türkiye'de çalışma haklarının düzenlenmesi gerekiyordu. Bizim iş adamlarıyla yaptığımız araştırmada da iş adamları dediler ki: “Zaten Türkiye'de çalışıyor. Biz de onu tespit ettik, en az 400 bin kişi çalışıyor, dolayısıyla bunu legalize edelim çünkü bu rekabeti öldürüyor. Türk ekonomisine zarar veriyor. Büyük şirketler çok mağdur oluyor. Tamam, küçük esnaf bundan yararlanıyor falan ama ve bu insanlar onurlarıyla yaşamak istiyorlar. Biz onlara kaynak aktarmayalım, ülkeye de kazandırınlar, kendileri de çalışsınlar, üretim olsun.” Ama şöyle bir gerçeklik daha var -ne yazık ki onunla da yüzleşmemiz lazım- çocuk işçiliği var ve bu çocuk işçiliği... Ne yazık ki şu an Türkiye'de yaklaşık 400 bin Suriyeli çalışırken neredeyse yarısı çocuk, anneler babalar iş bulamıyor, çocuklar iş buluyor. Müthiş bir emek sömürüsü var. Bu konuda da vicdanlarımızla baş başa kaldık. Bu konuda çok ciddi düzenlemelerin yapılması, kontrollerin olması lazım. Bu çocukların işe değil, okula gitmesi lazım ama işe değil okula gideceklerse de ailelerinin mali desteğe ihtiyacı var. Adam diyor ki: “Ben tamam göndereyim okula da beni kim doyuracak.” Kentsel alanlardakilere kim destek veriyor? Birkaç tane dernek, hadi bir teneke pastırma götürüyor, ertesi gün bir battaniye veriyor falan ama hayat böyle geçecek bir şey değil ki. 3 çocuğunu, 4 çocuğunu çalıştırıyor anca bir ayı geçirebiliyorlar. Dolayısıyla bu konuyu çok acilen incelememiz lazım.

Bizim yaptığımız Türkiye çapındaki birkaç katmanlı bir çalışmaydı bu. Bir tanesi, Türkiye çapında bir kamuoyu araştırması yaptık. İkincisi, 6 ilde hem Suriyeli hem Türklerle röportajlar, mülakatlar gerçekleştirdik, medya taraması yaptık ve bir de STK analizi yaptık. Onların üzerinden bir rapor çıkardık. İşte Türkiye'deki Suriyelilerin toplumsal kabulü vesaire diye. Bir kere şu: Türkiye'de toplumsal kabul olağanüstü yüksek düzeyde. Siz dört senede, beş senede 3 milyon insan alacaksınız ve gıkınız çıkmayacak, neredeyse hiçbir olay olmayacak. Bu her tarafıyla takdir edilmesi gereken bir

şey. Almanya’da son bir yılda mültecilerin bulunduğu mekânlara yapılan saldırı sayısı bini aştı. Geçen en son bir resim vardı, mülteci evi yakılıyor, insanlar gidip alkışlıyorlar “Yaşasın!” falan diye. Şimdi bununla karşılaştırdığımızda karşılaştırılabilecek bir durum yok. Bu, Türk toplumunun olağanüstü bir fedakârlığı ve bunu hiçbir zaman unutmamak lazım ve bu konuda her türlü hakkı teslim etmek lazım. Bir de ben hep şunu söylüyorum: Yeterince zengin değiliz, onun için ekmeğimizi paylaşabiliyoruz. Biraz daha zenginleşsek duvarlarımızı daha da yüksek öreceğiz. Dünyanın kaderi ne yazık ki böyle. En çok korkanlar en zengin olanlar oluyor. Biz henüz daha ekmeğimizi paylaşabilecek durumdayız. Biraz da bunun şeyi var.

Şimdi, Türk devleti, bu konuda çok sık dile getirilen, Hükûmetin çok sık dile getirdiği işte ensar-muhacir örneği. Bu örnek bugüne ne kadar uygun, bunu ayrıca düşünmek lazım. Birkaç sebeple. Ensar ve muhacir olayında muhacir sayısını biliyor musunuz, bilmiyorum, hiç duydunuz mu? 260 civarında insandan söz ediliyor. Diyelim ki iyi bir model, sahip çıkanlar oldu. Bu sahip çıkılan topraklar Suudi Arabistan. Suudi Arabistan bir tane mülteci almıyor ama biz ensarız diye kendimizi kabul ediyoruz. Edelim de ama yani bu işte bir gariplik var. Bu işi daha gerçekçi ve daha az duygusal, daha rasyonel bir zemine oturtmamız lazım. Çok duygusal gidiyoruz. Bu duygusal gidişat hayra alamet bir durum değil diye düşünüyorum. Hak temelli, birey temelli bir sistemi herkesin kabul etmesi lazım. Türk toplumunun sabrını daha fazla yormamamız lazım. Şimdi biz bir soru sorduk. “Savaş devam ediyor olsa bile gönderelim mi Suriyelileri?” diye. Türk toplumu çok şükür yüzde 60 civarı “Hayır, göndermeyelim.” diyor ama “Gönderelim.” diyenlerin oranı da az değil yani, yüzde 30’un üzerinde çünkü bu iş Türkiye’de aynı zamanda siyasi bir konu. Türkiye’nin yüzde 50’si “Reis ne yapıyorsa doğru yapıyor, destek olmamız lazım.” diye bir tarafta duruyor ama yüzde 50’si de ne yapıyorsa buna “Olumsuz.” diyor. Dolayısıyla bu aynı zamanda politik bir konu. İnsanların insani bir olaya bakmaktan daha fazla politik olarak yaklaştığını da biliyoruz. Dolayısıyla bu işin yönetilmesinde bunu da mutlaka dikkate almamız lazım.

Neyse, şimdi burada belki iyi olabilir. Bunu söyleyeyim size. “Hiç yardım ettiniz mi Suriyelilere, mültecilere?” diye sorduk. Yüzde 30’u yardım ettiğini söylüyor ama “Yardım et.” derken ne yaptı bilmiyoruz, dilenciye para mı verdi, camı silene bir şey bahşiş mi verdi, yoksa gerçekten para mı gönderdi, yardım mı yaptı bilmiyoruz ama bu dayanışmanın artırılması lazım. Bu önemli bir şey.

Çalışma hakları konusunda Türk toplumu çok net bir tablo ortaya koyuyordu, “İstemiyoruz.” diyordu ama çalışma hakları tanındı, kimsenin gıkı çıkmadı. Bu da ayrı bir hikâye. Çalışma izinleri konusunu burada görebilirsiniz. Bakın, yüzde 47 çok net karşıydı, hatta daha ayrı sekmelerde daha farklı sorular da var.

Endişeler: Türk toplumunda, bütün bu kabul kültürüne rağmen ciddi bir endişe var. Bunu da göz ardı etmemeliyiz. Ne politikacılar bunu göz ardı edebilir ne biz göz ardı edebiliriz.

Kültürel benzeşlik: Bunu da çok söylüyoruz. Din kardeşlerimiz, komşumuz falan ama Türk toplumu hiç de öyle görmüyor. Bakın, biz bu araştırmayı 18 ilde yaptık Türkiye’de. “Bunlarla aynı kültürel gruba aitiz.” diyenlerin oranı yüzde 16-17 falan çıkıyor. Bizim toplumumuzda Araplara yönelik müthiş bir ötekileştirme var. Bununla kendimizin de yüzleşmesi lazım. Geleceğe yönelik olarak da bu konuda tedbirler almamız lazım. Komşu olmak isteyenlerin oranı yüzde 50, gerisi komşu bile olmak istemiyor, korkuyorlar, vesaire.

Vatandaşlık, ki vatandaşlığı eninde sonunda konuşmak durumunda kalacağız, hemen değil ama beş sene sonra, on sene sonra. Bu kadar insanla başka statüler altında Türkiye’de yaşayamazsınız, huzur içinde yaşayamazsınız, bunu eninde sonunda konuşacağız. Ama, şu anki şeyi görüyorsunuz, yüzde 7 civarında destek var, gerisi inanılmaz bir biçimde karşı çıkıyor.

Şimdi, Suriyelilerle ilgili çalışma iznini az önce söyledim. Bu konudaki politikalarımızda da nereye doğru gittiğimizi bilmiyoruz. Şimdi, az önce, mesela ensardan söz ediyorduk, sonra en son Cumhurbaşkanımız “Alnımızda enayi yazmıyor, doldurur, göndeririz.” dedi ama ortada da bir sıkıntı var, o da şu: Yeni bir durumla karşı karşıyayız, sadece Türkiye değil, bütün dünya. Suriye krizi, bu Aylan bebek vesaire öyle bir şey yarattı ki dünyanın her tarafında mülteci adayları ayağa kalktılar, bu hiç durdurulamayacak, isterseniz Suriye’deki kriz bitsin isterseniz başka yerlerde duvarlar örün, dünyanın her tarafından insanlar akmaya devam edecek. Dünya da buna alışmalı, biz de buna alışmalıyız ama asıl sorun şu: Türkiye olarak, biz transit ülke olarak düşünülen ama gelindiğinde kalınan bir ülke hâline dönuştük ve bu ülkedeki sayı her geçen gün artacak. Avrupalılar eninde sonunda birtakım önlemlerini artıracaklar, sayıları düzelterekler, azaltacaklar. Bugünlerde, bakın, şu an içinde bulunduğumuz gün 2.002 kişi Yunan adalarına ulaşıyor Türkiye’den, 2.002 kişi. Son iki ayda, altmış günde Türkiye’den Yunan adalarına ulaşanların sayısı 120 binin üzerinde. Günde ortalama 4-5 kişi ölüyor Akdeniz’de ama günde 2 bin kişi geçiyor. E, riske bakıyorsun, mülteci bakımından risk çok yüksek değil, yüzde 1’in bile altında, dolayısıyla bunu göze alacaklar. İnsanlar zaten zulümden, bombadan, cellattan kaçıp geliyorlar; dolayısıyla bu devam edecek.

Şimdi, Avrupa’da da karışık bir durum var. Avrupa’da mültecilere çok destek veren gruplar var ve bunların baskısı, özellikle bu Aylan bebeğın fotoğrafı üzerinden çok ciddi oldu. Almanya başta olmak üzere bazıları kapılarını açtı ama Avrupa’da da müthiş bir dayanışma sıkıntısı var, 28 Avrupa Birliği ülkesinden sadece 8 tanesi mülteci alıyor, diğerleri mümkün olduğunca öbür ülkelere gönderiyor. Bu da sürdürülebilir bir şey değil ve gerçekten şu an kriz çok ciddi bir biçimde devam ediyor. Mültecilere destek olanlar var ama mültecilere karşı çıkanlar da var. Yani, bu görüntüler şaka değil, bu görüntüler... Nasıl bir dramın yaşandığını daha iyi ne anlatabilir bilmiyorum. İnsanlar bir an önce hayata kavuşmaya çalışıyorlar ve bu da durdurulacak gibi değil. Sonra bakıyorsunuz, sadece Suriye’den değil, Avrupa’ya gidenlerin sadece yüzde 49’u Suriyeliler, gerisi dünyanın başka yerlerinden geliyor ve ne yazık ki bizim nispeten kendimize yakın bulduğumuz topraklardan geliyor; Afganistan, Somali, Sudan, Güney Sudan, Kongo, Myanmar, Orta Afrika, Irak, Eritre. Dolayısıyla, bu konuda bizim dünyamızda neler oluyor, buna da bakmamız lazım. Bizim çok kolayımıza geliyor, “Ay, Avrupalı...” diye bağırarak çağırmak da, “Ey Batılılar...” Ama, ne yazık ki insanlar en çok oraya gitmek istiyor, bu gerçekliği de görmemiz lazım, niye oraya gidiyorlar, bunu görmemiz lazım bizim. Yani, dolayısıyla, bu insanların Türkiye’den, başka ülkelerden Avrupa’ya akışının bir gerçeklik olduğunu ve bundan sonra Avrupa’nın bütün sistemini allak bullak edeceğini size söyleyeyim. Bakın, Esad’ı deviremedi Suriyeliler ama Avrupa’da Angela Merkel’i devirecekler, göreceksiniz. Bu çok uzun da olmayacak çünkü sistem bunu öyle kolay kolay kabul edecek bir şey değil, sistem düzenli kayıt üzerine kurulmuş bir sistem; bizimki gibi “Gelsinler kardeşim, nerede kalırsa kalsınlar.”, olacak bir şey değil.

Şimdi, onlarla dalga geçiyoruz, “Ya, çok korkuyorsunuz.” diyoruz ama bir taraftan da saygı duyup biraz da öğrenmemiz lazım, sistemi nasıl geliştiriyorlar. Bakın, Almanya’ya 10 bin mülteci geldiğinde, 16 tane eyaletleri var, bölüyor eyalete, sonra diyor ki: “Şu zengin, şu fakir eyalet.” Zengine daha çok gönderiyor, fakire daha az gönderiyor. Gönderdiği eyalet alıyor, kendi illeri içinde zenginlik durumuna göre dağıtıyor, il ilçeleri üzerinde dağıtıyor, olay bitiyor zaten. 85 milyonluk Almanya’da 1 milyon mülteci, ne olur ki? 85’te 1 olarak dağıldığında bir sıkıntı yok ama onları konsantre ettiğinizde asıl sıkıntı o. Dolayısıyla, onlar bunu düzenli hâle getirmeye çalışıyor, o düzenlilik konusunda da bizden yardım istiyorlar. Bunda da başka bir sorun var. O sorun da şu: Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri bizim altmış senelik hikâyemiz, inişler çıkışlar vesaireler ama şöyle bir durum var ki şu an Avrupa’nın bütün önceliği değişti Türkiye’yle ilgili. Türkiye’de demokrasi umurlarında değil, insan hakları da umurlarında değil, Suriyeliler zaten değil, biz de hiç değiliz. Şu an onlar için önemli olan Türkiye’nin mültecileri tutması. “Ne kadar tutarsanız o kadar size para vereceğiz.” moduna getirdiler ve ben bunu hem milletimiz için

hem Hükümetimiz için çok aşağılayıcı buluyorum ve gerçekten çok yanlış buluyorum, bu politikanın bir yerde durması lazım, bu iş para işi değil. Biz onlara yılda 10 milyar euro verelim ve 3 milyonu onlara gönderelim, bakalım yapabiliyorlar mı? Böyle bir şey olamaz. Benim sınırimdan giriş olduğu müddetçe öbür taraftan çıkış olacak, bir kısmı, hepsi değil. Ama, bakın, geçenlerde Hollandalı bir milletvekili diyor ki: “Biz bunları -Türkiye’den geliyorlar- gemilere dolduracağız, Türkiye’ye göndereceğiz.” Ben de diyorum ki: “Gemilere doldurun, sonra üstüne parasını biz verelim, Türkiye’ye göndermeyin, direkt geldikleri ülkeye gönderin yani Suriye’ye gönderin, Afganistan’a gönderin, Bangladeş’e gönderin. Gönderebiliyor musunuz?” “Yok, gönderemeyiz, insan hakları, bilmem ne.” Güzel, o zaman Türkiye’de olmasıyla, Hollanda’da olması arasındaki fark nedir, Almanya’da olması arasındaki fark nedir? Ben komşuyum diye ben bunu çekmek durumunda değilim ki.

Ama, bakın, bunu anlatırken bizim bu konuyu bu kadar ucuz bir pazarlığa dönüştürmemizi ben anlayamıyorum. Sadece Almanya’daki bir eyalette 70 bin nüfus var, 70 bin mülteci var, Baden-Württemberg eyaleti. Önümüzdeki senenin bütçesine 2 milyar euro ilave kaynak koydular, 70 bin için 2 milyar euro. Almanya’nın yıllık ortalama mülteciler için hesapladığı şey, 1 milyon için hesapladığı şey 30 milyar euro, yıllık “cost”. Bize 3 milyarı iki sene için veriyor, mülteci başına bölün, 500 euro düşüyor, yıllık 1 mülteci başına para veriyor, 1.500 lira para, tepe tepe kullanın. Şimdi, böyle bir pazarlığın anlamı yok ve bu pazarlığa mutlaka entegre bir politika geliştirmemiz lazım. Doğru, Avrupalılar çaresiz, bütün umutlarını Türkiye’ye bağladılar ama Türkiye’den öyle bir beklentileri var ki “Durdurun bunları...” Nereye durduruyorum ya? Niye durdurmak zorundayım bir de yani, neden yani? Ben bunu durdurduğumda, ben bunu başka bir yere gönderebiliyor muyum? Yok. Peki, ben buna baktığımda senin buna desteğin ne? Bir de sadece para mı bu? Hani, ben sosyal gerginlikleri nasıl engelleyeceğim, siyasi çatışmayı nasıl engelleyeceğim, terörizmi nasıl engelleyeceğim? Bütün bunlar yok ama “Siz onları tutun, NATO’da gelsin...”

Biz kendimiz başvurduk NATO’ya, ben bunu anlayamıyorum. Niye başvuruyoruz NATO’ya, anlamıyorum. Yunanistan diyor ki hemen: “NATO gelsin ama Türk kara sularında görev yapsın, Yunan kara sularında yapmasın.” Niye? Çünkü, Yunan kara sularında görev yaptığında mülteci görürlerse, mülteciler cup diye denize atarsa Yunanlılar almak zorunda kalacaklar; yok. Türk tarafında yaparsa, Türk tarafı alırsa, o Türkiye’ye gelecek ya... Şimdi, böyle bir pazarlık olabilir mi? Bunun ne insanlık yönü var ne politik yönü doğru. Dolayısıyla, bu konuda bizim çok daha dirayetli olmamız lazım. Avrupalıları mülteci sopolisiyle korkutmaktan söz etmiyorum, bu da çok yanlış bir şey, bu, olabilecek bir şey değil. Biz onurlu bir biçimde bu kadar insana sahip çıktık, bu kadar sene de bunlarla ilgileniyoruz, bundan sonra da devam edeceğiz ama bu pazarlığın zemininde bir sakatlık var, bu konuya dikkat etmemiz lazım. Öyle ya da böyle Suriyelilerle birlikte yaşamaya alışmamız lazım. Bunun da birinci maddesi, uyum politikaları geliştirmemiz gerekiyor.

Bakın, Türkiye’deki Suriyelilerle konuştuğumuzda yüzde 90’ı imkân olsa bile Avrupa’ya gitmek istemiyor. O gidenler sizi yanıltmasın, gidenler gelip transit geçenler, zaten yapılan istatistiklerde görüyorsunuz onu. Son bir yılda Avrupa’ya geçen Suriyelilerin içinde sadece yüzde 13’ü Türkiye’de daha önce kayıtlı, gerisi kayıtsız zaten, kayıt bile olmamışlar. Yeni geliyorlar, parayla geliyorlar, veriyorlar parayı işte o aracılar, Avrupa’ya geçiyorlar ama Türkiye’de yaşayanlar Türkiye’de yaşamaya devam edecekler, buna bizim alışmamız lazım, dolayısıyla uyum politikaları gerekiyor.

Son slaytım. Bir kere önce gerçeklikle yüzleşmemiz lazım, bu gerçekliği kabul etmemiz lazım. Bu iş onur meselesinin, gurur meselesinin ötesinde, bu nüfusla birlikte yaşamının bütün risklerini aklımızda tutmamız lazım. Stratejik kararın hâlâ alınmadığını iddia ediyorum, her yerde de bunu söylüyorum. Tamam, artık kurumlar yavaş yavaş kendini çekiyor, düzenliyor, bu kurumlar kendi içinde çok çalışıyor ama tepede bu işle hâlâ yüzleşebilmiş değiliz ve bu kararımızı bir türlü veremiyoruz,

bu da koordinasyonu zorlaştırıyor; emek israfı, kaynak israfı, buna dikkat etmemiz lazım. Sağlıklı kayıtlamaya ihtiyacımız var, yeni yasal idari düzenlemeler yapmaya ihtiyacımız var. Eğitim, söyledim, meslek eğitimi çok önemli.

Eğitim ve meslek eğitimi için bir şey söyleyeyim size. Az önce söyledim ya, 750-800 bin çocuk var Türkiye’de. Türkiye’de ortalama öğretmen başına öğrenci sayısı 20. Bizim bunlara acilen Türkçe öğretip Türk eğitim sistemine entegre etmemiz lazım, başka çaremiz yok. Bunun için bize yaklaşık olarak 35 bin yeni öğretmen gerekiyor. Bu öğretmenler de hemen ders veremezler. Bunları da en az üç aylık, yabancıya, hem de farklı alfabeden gelen yabancıya Türkçe öğretme imkânı sağlayacak bir formasyon kursundan geçirmemiz gerekiyor. Türkiye’de bu kadar öğretmen adayı var, belki bu onlar için bir şans olabilir ve bunun maliyeti, iyi bir pazarlıkla yani pazarlık olacaksa böyle şeylerin olması lazım, Avrupa Birliğinden sağlanabilir. 35 bin öğretmenin yıllık maliyeti 300 milyon euroya geliyor yani benim kendi kafamdan yaptığım hesaplamalar bütün bunlar. Bunu Avrupalılar rahatlıkla kabul ederler çünkü “Tamam, Türkiye’de olursa, Türkçe öğrenirse Türkiye’de kalacak. Tamam, oldu.” diyorlar, tam o noktadalar. Bu tip şeyler Türkiye’nin kendi stratejik kararıyla uzlaştırılıp yürütülebilir ama aksi hâlde kendi kendimize zarar verir bir hâldeyiz. İlave 25 bin dersliğe ihtiyacımız var. Yani, bunlar şaka değil, bunları bir an önce düşünmemiz lazım.

Çalışma hakları düzenlendi ama pratikte bu çalışma hakları geçerli olmayacak çünkü birçok insan ucuz olduğu için çalıştırılıyor, kimse bunları asgari ücretle çalıştırmayacak, bu da ayrı bir sorun. Avrupa Birliğiyle ortak mülteci uyum politikaları geliştirmemiz gerekiyor. Türk toplumunu biraz daha bilgilendirmemiz gerekiyor, Türk toplumunun birçok şeyde ne yazık ki yeterince bilgilendiğini düşünmüyorum ben. Yerel entegrasyon, belediyeler -az önce söyledim- çok önemli. Araştırma, data paylaşımı önemli. Biz resmi kurumlardan, mümkün değil, bilgi alamıyoruz. Ben Birleşmiş Milletlerden bilgi alıyorum. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü dört senenin sonunda ilk defa, daha yeni bir iki tane tablo koyuyor. Bizde devlet sırrı olarak bunlar tanımlanıyor, ben anlamıyorum bunu. Girin Almanya’ya, haftalık ne kadar Suriyeli, hangi cinsiyetten, meslek grubu ne, eğitim durumu ne, görüyorsunuz. Onunki devlet sırrı değil, bizimki devlet sırrı, ben bunu anlamakta güçlük çekiyorum. Bu, sadece bu alanda yaşanan bir şey değil, her yerde yaşıyoruz bunu.

LEYLA ŞAHİN USTA (Konya) – Bir şey sorabilir miyim.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Hemen bitiriyorum, ondan sonra bütün sorularınızı alayım, olur mu? Yani, bölmek için söylüyorum, kusura bakmayın.

Bir iletişim stratejisi gerekiyor.

BAŞKAN – Yani, şey yüzünden sormak istiyor...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Ya, olabilir, tabii ki yani bende kendimce, mümkün olduğunca cevap vermeye çalışırım.

Güvenlik kaygılarının ciddiye alınması gerekiyor ve Suriyelilerin de sürece dâhil edilmesi gerekiyor. Bu hataya düşmememiz lazım, kendimiz oturup sadece Suriyelilerle ilgili gelecek biçmememiz lazım, onlar ne düşünüyor, ne ediyor, ne gibi kaygıları var, ne gibi beklentileri var, onu da görmemiz lazım.

Şimdilik bu kadar. Dediğim gibi, sorularınız olursa memnuniyetle cevaplamaya çalışırım.

BAŞKAN – Hocam, teşekkür ederiz.

Ben arkadaşları tanıştırmadım sizinle ama Leyla Hanım Konya Milletvekilimiz, Orhan Atalay Ardahan Milletvekilimiz, Sait Yüce Isparta Milletvekilimiz. Komisyonumuzun diğer üyeleri katılamadılar işleri nedeniyle.

Leyla Hanım, buyurun.

LEYLA ŞAHİN USTA (Konya) – Medyanın payı nedir diye sormak istedim Hocam size. Böyle bir araştırma yapıldı mı? Yani, Suriyeliler üzerinde oluşturulan algı, Türkiye’nin politikalarıyla ilgili olarak oluşturulan algı, sizin bahsettiğiniz bu pazarlıklarla ilgili medyanın payı nedir? Çünkü, bir pazarlık yapıldığını düşünmüyorum işin içinde olan bir kişi olarak ama medya bunu sanki hem Suriyelileri vurmak hem Türkiye politikasını eleştirmek için bir araç hâline getirip bir pazarlıkmış gibi... Medyada sürekli böyle bir algı var. Bir çalışma yapıldı mı? Medyanın bu konu üzerindeki etkisi nedir, olumlu veya olumsuz, var mı?

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Şimdi, bizim bu çalışmada böyle bir sayfa olarak yer verdik ama benim bir de kitabım yayınlandı, o kitap yanımda galiba, gösteririm size, orada biraz daha ayrıntısını görebilirsiniz.

Biz, Türkiye’deki yaklaşık 25 tane ulusal, 56 tane de yerel medya organını bu süreçle ilgili bir inceledik ama daha çok Suriyeliler konusunu nasıl ele alıyorlar falan diye inceledik, Hükümet politikaları bakımından değil. Ben size şunu söyleyeyim: Bugün dahi Türkiye’deki medya bu olayın ciddiyetinin farkında değil, hâlâ değiller ve ben bunu her katıldığım toplantıda da söylüyorum, en son Fatih Altaylı’nın programında -Atay Bey’le birlikte katılmıştık- orada Fatih Altaylı’ya da söyledim. Aradan dört sene geçti, beş sene geçti, Fatih Altaylı ilk defa program yapıyor bununla ilgili. Bu, böyle olabilecek bir şey değil. Şimdi, gidin herhangi bir Avrupa ülkesine, gitmeniz gerekmiyor, evinizde artık yabancı kanalları izliyorsunuz. Herhangi bir ülkenin televizyon kanalında haberleri açın bakayım, birinci haber ne? Bizde bu haber 10’uncu sırada; yok böyle bir şey. Bizde anca birisi birisini öldürürse, bilmem ne olursa... İşte şimdi zirve gelecek, zirveden dolayı bir tartışma olacak falan. Şimdi, medyanın Hükümeti destekleyen ya da toplumu destekleyen bir rolü var mıdır, o ayrıca tartışılabilir. Medya satacak iş üretiyor ama medya Türkiye’de inanılmaz biçimde paralize olmuş durumda.

Bakın, ben üniversitede hocayım, bu konuları hasbelkader çalışıyorum. Ben şu an bu konuda yazı yazacak gazete bulamıyorum kendime. Ya yazacağım gazete Hükümetin angaje olduğu gazeteler olacak ya cemaatin gazeteleri olacak ya da başka bir şey olacak ya da böyle çok marjinal gazetelere yazacağım. Dolayısıyla, insanların kendi görüşlerini doğru düzgün ifade edebilecekleri mecralar da çok fazla yok ne yazık ki. Medyanın, Avrupa Birliğiyle pazarlık dediğim şeyin... Ben de hasbelkader bu süreci takip edebilme şansına sahip olanlardan birisiyim, hem Atay Bey’le müzakere ediyoruz hem Murtaza Bey’le çok yakın görüşüyoruz, bugün öğleden sonra yine ortak toplantımız var, ona da her zaman bu eleştirilerimi ve bu duygularımı ifade ediyorum. Ben bir akademisyenim, Allah ile benim aramda vicdanımdan başka bir şey yok, bilgimden başka bir şey yok, nasıl görüyorsam tecrübemle bunu ortaya koymaya çalışıyorum. Ama, bu iş bence sadece medyayla açıklanabilir bir durum değil, Türk toplumu doğru düzgün bilgilendirilmiyor.

Bakın, üniversitelere araştırma yasağı konuldu bir sene, bundan bile insanların haberi olmadı. Yani, böyle bir krizle karşı karşıyayız. Türkiye’nin 180 tane üniversitesi var, siz üniversitelere diyorsunuz ki: “Hayır, İçişleri Bakanlığından izin al, öyle yap.” Peki, tamam, ben Hacettepe Üniversitesinde Göç Araştırmaları Merkezi Müdürü olarak projemi hazırladım, İçişleri Bakanlığına geldim. Kim, bana hangi yetkiyle, hangi kapasiteyle izin verecek? Bir de Allah rızası için, iş yapacaksanız, oturun, kayıtlama yapın doğru düzgün, güvenlik önlemlerini alın, güvenliği takip edin, bu işin istihbaratçısı var, bu işin örgütü var, şusu var, busu var, onunla ilgilenin. Benim yapacağım çalışma niye sizi rahatsız ediyor? Ülkenin sadece vatanını seven bürokrasisi midir, siyasetçisi midir? Yani, akademisyeni de bu kumaşın bir parçası. Bu konuda çalışmaların, projelerin ortaya konulması gerekiyordu.

Bakın, ben kendi adıma seviniyorum ama toplum adına üzülüyorum. Şu an piyasada göreceğiniz tek çalışma bu. Böyle saçma bir şey olabilir mi? Böyle bir kriz yaşıyorsunuz, piyasada sadece bu çalışma var. Yani, ben kendi adıma sevinsem de ne kadar sevineceğim? Eninde sonunda toplumun böyle bir sorunu var. Onun için, Türkiye’de medyanın önceliklerini zaten görüyorsunuz. Şimdi, gireyim ben buradan büyük gazetelerden birinin sayfasına, görün bakayım öncelikler ne. Bu konuyu zaten neredeyse hiç görmüyorlar ve bu konu aynı zamanda siyasi bir konu olduğu için tabii ki Hükûmete yönelik kullanılıyor ama bu işin bir parçasında siyasi tercihler olduğunu da unutmayalım yani orada da tamamen masum bir alan yok.

Bakın şimdi, hazır Meclisteyiz, ben size bir şey söyleyeyim: Geçenlerde benden bir strateji belgesiyle ilgili bir şey istediler. Bir numara, dedim, Gaziantep’teki geçici hükûmet derhâl kapatılmalı. Böyle bir şey olabilir mi ya? Geçici hükûmet kurduk. Şimdi bu bizim ne haddimize? Ben buna inanmıyorum. Ondan sonra diyoruz ki vekâlet savaşları yapılıyor. E tamam, yapılıyor da ben, Gaziantep’te bir hükûmet varken bunu nasıl... Geçen, Gaziantep’te bir toplantıya katıldım, Gaziantep Üniversitesi Rektörü diyor ki, açılış konuşması yapıyor: “Sayın Başbakanım, Sayın Bilim Bakanım, sayın hocalarım...” “Ya, kim bunlar?” dedim, döndüm, e bizim bakan olarak, başbakan olarak atadığımız insanlar orada oturuyor.

Şimdi, bizim buna hakkımız yok. Bu siyasi bir kriz. Biz bu krizde başlangıçta gerçekten çok ciddi öngörü hataları yaptık. Amerika da yaptı, Almanya da yaptı, İngiltere de yaptı ama biz komşuyuz, 911 kilometre bir sınırimız var. Bu krizin bizi etkileme riski daha yüksek. Dolayısıyla şu an yaşadıklarımızla... Diyorum ya, ilk iki sene niye kayıtlama yapmadık? Çünkü siyasi öngörümüz öyleydi yani Başbakanımız, o zamanki Dışişleri Bakanı, Esad birkaç haftaya gider diye düşünüyordu, bize en fazla 100 bin gelir diye düşünüyorduk, e bunlarda yanıldık. E birileri de bunu eleştirecek, yani bunda yapacak bir şey yok. Eninde sonunda...

Şu an ben şunu söylüyorum: Siyasi konuyu ben ayrıca tartışırım, ben uluslararası ilişkiler doçentiyim, konuşurum ama şu an ben orada değilim. Ben diyorum ki bu ülkedeki mültecilerle huzur içinde nasıl yaşayacağız, geleceğin huzurlu Türkiye’sini nasıl kuracağız, buna konsantre olmamız lazım. Bunu çok fazla ihmal ediyoruz diye düşünüyorum.

LEYLA ŞAHİN USTA (Konya) – Benim söylemek istediğim şey şu, Avrupa basınında veya Türk basınında da şunu gördük: Danimarka’da bir -asker miydi- polisti galiba, mülteci çocukla oynadı, yardım etti. Bütün dünya bu fotoğrafı paylaştı. Biz yaptıklarımızı paylaşmıyoruz.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Doğru. Niye paylaşmıyoruz, ben müsaadenizle onu söyleyeyim, kendi adıma. Şimdi, bakın, Avrupa’daki sistem o kadar çok sivil toplum üzerinden gidiyor ki, siyasetçileri... Siz Angela Merkel’i Avrupa’nın şu an en güçlü, dünyanın en büyük politikacılarından birisi, televizyonda günde, bırakın her gün görmeyi, haftada 2 sefer ya görürsünüz ya görmezsiniz ve iki dakika konuşur. Ee, şimdi de bizim Türkiye’deki sistemi düşünün, biz bütün iletişimi, hem Türkiye için hem dışarıyla doğrudan en tepeden kurmaya çalışıyoruz. Araştırmacıya yasak koymak da bunun bir parçası bakın. Ben gidip anlattığımda... Ben sadece şubat ayında 5 ayrı ülkede konferans verdim, 5’inde de olağanüstü ilgi vardı. Bugün buradan kalkacağım, Hollanda Büyükelçiliğine gideceğim, orada Komisyon Başkan Yardımcısı var, ona anlatmamı istiyorlar. Ben de Türkiye’nin bir akademisyeni olarak, bu ülkenin evladı olarak da bu ülke neler yaptı, bunu anlatmaya çalışıyorum ve olağanüstü etkisi oluyor ama siz bunu politika üzerinden aktarmaya çalışırsanız olmuyor, gerçekten olmuyor. Burada iletişim stratejinizde çok ciddi sorunlar var. Bu konuda da başka türlü kaynakları, kanalları devreye sokmamız lazım. Bu kadar büyük fedakârlık, bu kadar büyük kaynak, bu bizim, sizin, hepimizin kaynağı ve bizim bunu anlatmak konusunda, sıkıntımız konusunda kendimizin düşünmesi lazım. Akademisyenleri, sanatçılarımızı, toplumu bu işin içine sokabilecek imkânlar yaratmamız lazım ama öyle gitmiyor. Kamplarımızla övünüyoruz, kamplara hiç kimse giremiyor, hiçbir sivil toplum örgütü

giremiyor; bir tanesi giriyor, İHH. Şimdi, ondan sonra da İHH gidiyor, yurt dışında bunu anlatmaya çalışıyor, vallahi, kusura bakmayın, kimse dinlemiyor, yapacak bir şey yok. Yani diğer sivil toplum örgütlerine niye izin vermediklerini anlamıyorum.

LEYLA ŞAHİN USTA (Konya) – Diğer sivil toplum örgütlerinin girdiğini söylüyorlar ama, uluslararası kuruluşların girdiğini söylüyorlar. Gitmedim, onu söyleyeyim.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Bakın, bizim örnek kamplarımız var 2-3 tane. Uluslararası kuruluşlar başvurduğunda tamam diyorlar, şuradaki bilmem Elbeyli Kampı, şuradaki bilmem Urfa’daki... Yani bu, Türkiye’nin gerçekliği, yapacak bir şey yok ama inanın öyle. Madem bu kadar övünüyoruz, aç kardeşim, gelsinler, nasıl çaba gösterdiğini anlasın insanlar ama yapmıyoruz böyle bir şey. Yani devlet refleksleri, yani işin güvenlik boyutu var, şu var, bu var falan ama bu konularda devletin sivil toplum örgütlerini çok daha yoğun bir biçimde ön plana sürmesi lazım. Biraz da eleştirsinler, önemli değil ama yani ona da biraz tahammül edebilmemiz lazım.

LEYLA ŞAHİN USTA (Konya) – Bilgi almak için soruyorum: Avrupa’daki kamplara biz de istediğimiz gibi gidip girebiliyor muyuz?

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Girebilirsiniz. Avrupa’da zaten bizdeki gibi kamp türü bir şey yok ve kampların durumu facia. İnanın bana, bütün samimiyetimle söylüyorum, en son Fransa’daydım, Fransa’da bu kale civarında bir kamp var, rezalet durumda ve inanın bana her gün en az bir televizyon kanalı onunla ilgili haber yapıyor: “Bu nasıl bir rezalet, bu nasıl bir insanlık?” Yani böyle her şeyi çok düzgün yapıyorlar anlamında söylemiyorum. Ben on sene yurt dışında yaşadım. Diyorum, sadece şubat ayında 5 sefer yurt dışına gittim ben. Bu, önümüzdeki günlerde de yine devam edecek. Orada güllük gülistanlık bir ortam yok ama oradaki medyanın tavrına bakın, tamam, bizi eleştiriyorlar ama kendi hükûmetlerine yönelik eleştirileri de öyle böyle değil yani gerçekten onu görebilirsiniz. Biz de bu konuda bir garip durumdayız. Onu da biraz görmemiz lazım diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Tabii, kamplar konusunda çok iyi noktadayız dediğiniz gibi Hocam. Kamp dışında da devlet son yıllarda ciddi ataklar yaptı, kurumlarımız, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı artık sahanın her noktasında çalışmaya başladı. Öbür taraftan AFAD kamplarla ilgili düzenlemeler yaptı. Göç İdaresi artık biyometrik kayıtlar almaya başladı hızlı bir şekilde. Çalışma Bakanlığı -Hükûmet- uyumun en önemli şartlarından bir tanesi, istihdam piyasasına erişim, istihdama erişimle ilgili cesur bir karar aldı bu anlamda. Tabii ki üç yılda, dört yılda 3 milyon insan geliyor farklı bir noktadan, farklı bir ülkeden ve farklı bir ülkeye geliyor, mutlaka problemler yaşanacak ama dediğiniz gibi bu süreç devam edeceği benziyor. Suriye’deki iç karışıklık devam ettiği sürece bu olaylar devam edecek.

Bizim de tabii reflekslerimizi daha hızlı geliştirmemiz gerekiyor, daha hızlı çalışmamız gerekiyor. Zaten bizim Komisyonumuzu kurmamızdaki amaç bu. Mülteci krizi konusunda, mültecilerin uyumu konusunda veya mültecilere yönelik yapılacak çalışmalar konusunda önümüzde bir örnek model yok dünyada, siz de söylediniz. Yani öyle bir şey yok. Tamam, göçmenlerle ilgili, düzenli göçmenlerle ilgili çok çalışma yapılmış ama mülteciyle ilgili yapılan bir şey yok. Güvenlikleriyle ilgili, kimlikler nasıl kaydedilecek, bunlarla ilgili de herhangi bir şey yok. Çünkü dediğiniz gibi Suriye’den gelen kişilerin üzerinde herhangi bir belge yok. Daha da ilerisi, farklı bir ülkeden geliyorlar, biz onların dilini bilmiyoruz, onlar bizim dilimizi bilmiyorlar. Ben Ayn El Arap sürecinde, Kobani’deki o tahliye görevliydim, düşünün, üç gecede 150 bin kişiyi tahliye ettik. 150 bin kişiyi tek tek mülakata alacaksınız, onların dilinde, -Kürtçe, Arapça- onlardan belge isteyeceksiniz ve kaydedeceksiniz. Çok zor. Orada

karar vermek zorundaydık. Yani dedik ki ya bunlar bekleyecek ateşin altında ya da alacağız, bu tarafta yavaş yavaş kayıtlarını yapacağız. O zaman Türkiye Cumhuriyeti yine insani refleksini öne çıkarttı, bunları aldık, Türkiye içerisinde kayıtlarını yapmaya çalıştık, yaptık.

Tabii, sizin eleştirileriniz anlamında yapacağımız şeyler var. Biz, daha önce, millî eğitimle ilgili konu... Tabii, Millî Eğitim okullarında 70 bin civarında öğrenci devam ediyor, diğerleri uluslararası örgütlerle yaptığımız ve kamplarda yaptığımız çalışmalar. Bizim teklifimiz Komisyon olarak, inşallah şey olacak bir çalışma yaptık, dershaneleri kapattık Türkiye’de, biliyorsunuz. İyi de bir karardı. Bu dershanelerde fiziki altyapı var dersane açısından, iyi kötü öğretmen altyapısı da var, pedagojik formasyon almış öğretmenler de var. Onları belli bir eğitimden geçirerek yabancı eğitim merkezlerine dönüştürme projemizi, fikrimizi sunacağız. Çünkü onları yaparsak herhâlde 700 bin kişiye hızlı bir şekilde ulaşırız diye düşünüyoruz. Dershanelerden faydalanmamız gerekiyor. Hem bu kez Millî Eğitim Bakanlığı müfredatı belirler, denetimi yapar ama altyapı ve öğretmen sorununu oradan çözeriz diye düşünüyorum. Toplum açısından da, tabii, artık yavaş yavaş, bir süre sonra hem Suriye’den gelenler bu topluma alıştıkça, dediğiniz gibi farklı olaylar ortaya çıkacak hem de bizim toplumumuz bunu fark ettikçe farklı olaylar çıkacak. Uyum faaliyetlerini de hızlandırmamız gerekiyor, hem bizim benimsememiz anlamında hem de Suriyelilerin bu kültürü, bu sistemi benimsemeleri anlamında uyum faaliyetleri de artık sistematize edilecek. Bununla da ilgili strateji çalışmaları yapılıyor.

Sait Bey, buyurun.

SAİT YÜCE (Isparta) – Benim Hocama bir sorum var.

Hakikaten teşekkür ederim...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Ben sadece şöyle bir şey söyleyeyim Sayın Vekilim sormadan önce. Şimdi buradan Hollanda Büyükelçiliğine gideceğim. Onun için de buraya gelirken zamanın hani az olacağını söylemiştim, yoksa konuşacak çok şey var. Onun için sizin sorularınızı alacağım, memnuniyetle de cevaplamaya çalışacağım ama ondan sonra da kaçmam gerekecek.

SAİT YÜCE (Isparta) – Kaçta ayrılmanız gerekiyor?

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Normalde yemek 12.15’te başladı ama ben söylemiştim gecikeceğimi.

SAİT YÜCE (Isparta) – Sadece bir cümle...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Buyurun tabii.

SAİT YÜCE (Isparta) – Öncelikle teşekkür ediyorum. Hakikaten güzel tespitleriniz var. Sadece bir ensar muhacir meselesinde, eğer Türkiye öyle davranmasaydı, bugün, biraz önce sizin ifade ettiğiniz, Almanya’da hani binin üzerinde saldırı oldu, bizde de başka şeyler olurdu. O anlayış, o inanç, o kültür bizde bunların önüne geçiyor. Daha farklı bakıyoruz Batı toplumundan bu tür hadiselerle.

Sadece, sorum: Dünya medyasında, Avrupa medyasında bu meselenin daha iyi ve bizim lehimize yer alması için neler yapabiliriz? Yani hem yaptığımız işlerin fark edilmesi hem iç ve dış desteklerin artması açısından, iletişim stratejisinin doğru yönetilmesi açısından neler yapabiliriz?

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Şimdi az önce sayın vekilim de yine bu medya ve o stratejiyle ilgili sormuştu. Haklıyız bu konuda, hakikaten de mağduruz.

Bakın, ben kendi imkânlarımla bu Kilis'in Nobel Barış Ödülü konusunda bir biçimde bir şeyler yapmaya çalışıyorum. Ne yapıyorum? Türkiye'de bulunan ya da yurt dışında bulunan, benimle daha önce röportaj yapmış önemli gazetecileri bir biçimde Kilis'e yönlendiriyorum, diyorum "Kilis Valisiyle konuşun." Bu konuyu mesela daha çok gündemde tutmamız lazım çünkü o belki bizim buradaki motivasyonumuzu da artıracak, topluma da bir güç verecek, bir enerji verecek. Bu konuyu bizim bir biçimde farklı kurumlar üzerinden ifade etmemiz lazım.

Şimdi, araştırma merkezleri kuruluyor. Tabii –heyecan- bazıları bu işin "Yaşasın, proje geldi, para geldi." modundalar. Olabilir, bu her dönemde olur böyle çünkü her krizin nemalanacak tipleri de çıkacaktır ortaya. Ama bu konuda da biraz daha ciddi kuruluşlara ihtiyaç var, ciddi kuruluşların desteklenmesi lazım. Bakın, bizim sıkıntımız -ben bir akademisyen olarak bunu söyleyeyim- biraz fazla gergin ve paralize olmuş durumdayız, onun için grileri bir türlü ortaya koyamıyoruz. Avrupa'ya, dünyaya ancak bu grilerle ulaşabiliriz. O grilerin çok uzağındayız ne yazık ki. Ya gidip sonuna kadar küfreden insanlar ya sonuna kadar her şeyi doğru göstermeye çalışan insanlar... Bizim gibi insanların –kendimce ben kendimi o alanda görüyorum- hareket edebileceği alan kalmıyor ve kendi kendimizin, Türkiye'nin kapasitesini öldürüyoruz, yazık günah oluyor. Türkiye'nin bu kapasitesi var, üniversiteleri var, hocaları var, uzmanları var, Türkiye öyle böyle bir ülke değil ama paralize olmak bizim kendi kapasitemizi dışarıya yansıtmamızı, içeriye yansıtmamızı engelleyen önemli unsurlardan birisi. Geçen bir toplantıda anlattım, böyle çok da karamsar bir tablo çıktı, birisi bana "Ya biz ne yapabiliriz?" dedi. "Vallahi, herkes işini düzgün yapsın, başka bir şey istemiyorum ben." dedim.

Şimdi, bakın, siz milletvekillerisiniz burada. Sizin hareket alanınızı kendiniz düşünün, kendiniz elinizi vicdanınıza koyun, düşüncelerinizi, parti politikasını ne kadar yönlendirebileceğinizi düşünün. Bunu sadece AK PARTİ için söylemiyorum, bütün partiler için söylüyorum, bütün siyasi yapılar için söylüyorum. İnsanların düşünceleri... Bizde sistem tamamen liderlik üzerinden gidiyor. Lider ne kadar vizyonerse, nereye kadar vizyonunu geliştirebiliyorsa oraya doğru gidiyoruz, buna çok da alışmış durumdayız. Kendi içimizdeki tartışma mekanizmalarını mümkün olduğunca bastırıyoruz, her tartışma bir hainlik olarak görülüyor. Her parti için böyle, biliyorsunuz, hiç fark etmez. Deniz Baykal konuşuyor, o orada hain oluyor, Bülent Arınç konuşuyor, öbürü orada hain oluyor. Yani, bu konuda...

Bakın, geçen Almanya'da bir televizyon programı izliyorum. Angela Merkel'in partisinden olan Angela Merkel'in aleyhine konuşuyor, sosyal demokrat partiden olan Angela Merkel'in lehine konuşuyor. Eninde sonunda bunlar partili. Tamam, parti disiplini de anlarım ben ama bu parti disiplini artık sizlerin bireysel olarak bütün inisiyatif alanınızı bu kadar da sınırlamamalı. Gerçeği bire bir görüyorsunuz, birçok yerde görüyorsunuz; eğitim politikasında yanlış, diğer konudaki yanlış, şunda bunda ama o kadar sıkı bir parti disiplini içinde hayat geliyor ki kendi kapasitemizi tüketiyoruz, Meclisin içi de dâhil olmak üzere. Onun için, hatları biraz daha böyle rahatlatmamız lazım, biraz kendimize güvenimizi yenilememiz lazım. Yani, Türkiye'de herhâlde 80 milyonun 75 milyonu hain. Böyle bir ülke olamaz yani, herkesin birbirini hainlikle suçladığı, kötü niyetle suçladığı bir ülke. Böyle bir şey olamaz, kendi kendimizi vururuz yani.

Neyse, daha fazla konuşmayayım ben. Ama...

Pardon, siz bir şey söyleyeceksiniz.

SAİT YÜCE (Isparta) – Soruma tam cevap alamadım. Avrupa'da ilgili merkezler, uluslararası kuruluşlarla ne yapılabilir?

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Bakın, onlarla iş birliği yapıldığında onlar zaten az buçuk biliyorlar nerede iş birliği yapacaklarını. Yani, geldiklerinde kimi Hükümetle iş birliğinde çalışıyor, kimi bağımsız duruyor vesaire ama Türkiye’nin kendi verisini kendisinin üretmesi lazım; onların ürettiği veriler değil, bizim verilerimizi üretmemiz lazım.

Bakın, ben Hacettepe Üniversitesinde Göç Araştırmaları Merkezi Müdürüyüm, dört senedir bu konuyu çalışıyorum. Çok teşekkür ediyorum, ilk defa Meclise geldim. İki hafta önce ilk defa beni AFAD’dan çağırdılar, ki ben bayağı bir çalışıyorum bu konularda. Devlet kendi kaynağını kullanmıyor ki bu kaynağı biz başka yerlere iletebilelim. Orada bir sıkıntı var diye düşünüyorum.

ORHAN ATALAY (Ardahan) – Ben de teşekkür ederim.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Estağfurullah, sağ olun.

ORHAN ATALAY (Ardahan) – Biraz önce siz de belirttiniz, 1923’ten 2011’e kadar Türkiye’nin bir mülteci, iltica, göç, göçmen tecrübesi yoktu. 1923’ten bu yana böyle ciddi bir şey yaşamadık. 2011’den bu yana da...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Dünyanın hiçbir yeri yaşamadı, sadece biz değil.

ORHAN ATALAY (Ardahan) – Yok, yaşadılar, şu manada... Söyleyeceğim. Bugün yarın dönerler diye ister istemez Suriye’deki problemin siyasi olarak çözülüp bu insanların tekrar kendi yurtlarına, evlerine dönmesine kilitlendi Türkiye politik olarak. Hâlbuki, Avrupa Birliği’nin bir İkinci Dünya Savaşı tecrübesi var ama onun dışında da İkinci Dünya Savaşı’ndan bu yana dünyadaki göç hareketlerini izlediğimizde yüzde 83’ü Avrupa Kıtası’na doğru gidiyor. Hâliyle, Avrupa’nın göç konusunda, mülteci konusunda ciddi bir tecrübesi var. Zaten kendisi kayıtlı bir toplum esas itibarıyla. O yüzden Türkiye ile Avrupa’yı mukayese etmek belki –ben de üniversite mensubuyum- Türkiye’deki üniversiteler ile Avrupa’daki üniversiteleri mukayese etmek açısından da... Aradaki fark buraya da hâliyle yansyacaktı, bu normal bir şey. Ben, bütün bunların dışında, Türkiye’nin ekonomik, siyasi, her türlü kaygılarının ya da bu süreçte işlenmiş, yapılmış kasıtlı kasıtsız -ki kasıtlı olduğuna inanmıyorum- hataların ötesinde Türkiye insanlık açısından iyi bir sınav verdi. Buraya da bakmak lazım, bunu da görmek lazım. Bizim de, eğer pazarlanacaksa, bunu pazarlamamız lazım fakat bana göre, Türkiye ile Avrupa arasında bu konuda eğer bir karşılaştırma yapılacaksa bunun coğrafi açıdan yapılması lazım. Yani Kobani sizinle sıfır sınırda yaşıyor, dolayısıyla Avrupa’ya rafine edile edile gidiliyor, bu da seçile seçile geliyor oysa sizin hemen karşı komşunuz. Türkiye’nin bir PKK, PYD gerçeği var, Avrupa’nın böyle bir gerçeği yok. Yani işte, Suriye’nin kuzeyi şu anda komple PYD’nin elinde ve PYD ile PKK arasındaki organik bağı biliyoruz. Türkiye içeriden de bu manada bir çatışma süreci yaşıyor. Hâliyle, bu parametreleri, benzer parametreleri baz aldığımızda konuyu biraz daha sağlıklı bir zemine yerleştirip oradan bakmak ya da oradan ele alıp tartışmak daha sağlıklı sonuçlara götürür diye düşünüyorum.

Ben de teşekkür ediyorum.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN - Sağ olun, ben teşekkür ederim.

Sadece bir cümle... Kesinlikle katılıyorum yani bizim coğrafyamızın, siyasi yapımızın, durumumuzun birtakım kısıtlılıkları var. O zaman da hem iç politikamızı hem dış politikamızı da bu gerçeklik üzerinden yapılandırmamız gerekiyor. Bu konuda da biraz daha dikkatli olmamız gerekiyor diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Hocam, teşekkür ederiz.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖÇ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRÜ
DOÇ. DR. M. MURAT ERDOĞAN – Ben çok teşekkür ederim. Sağ olun var olun.

BAŞKAN – Biraz önce söylediğiniz gibi tabii bu konuda eksikliklerimiz var ama bu toplantıların hepsindeki, sizi dinlememizdeki niyetimiz bu eksiklikleri gidermek. Hep beraber bu sorunun üstesinden geleceğiz. Hatta, ben bu kriz Türkiye için bir fırsat olacaktır diye düşünüyorum, Orta Doğu’daki barış için bir fırsat olacak diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 12.47

